

Приложение

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА

за специфична професионална подготовка по
„Иконопис“

Утвърдена със Заповед № .....И.И.2020 г.

СПЕЦИАЛНОСТ: код
2150705 „Иконопис“

ПРОФЕСИЯ:
код 215070 „Художник-приложни изкуства“

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:
код 215 „Приложни изкуства и занаяти“

София, 2020 г.

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по „Иконопис” се основава на последователното усвояване на знания и умения в областта на геометрична, растителна и зооморфна композиции, копиране и творческа интерпретация на православна икона и мотиви от храмовата иконописна програма.

Градацията на теми и задачи позволява устойчиво развиване на учениците, на тяхното мислене и способности.

Успоредно с темите по композиция се преподават и теми по цветознание, технология, комбинаторика, история на орнамента, иконография, способстващи усвояване на геометричния, растителния и зооморфния орнамент изображения и композиции и прилагане в храмовото пространство.

Съпътстващото обучение по история на религиите и иконография спомага учениците да получат цялостна представа за православната иконописна практика.

През петгодишното си обучение в специалност „Иконопис” учениците получават широк диапазон от знания и умения, които са предпоставка за успешното има развитие като съвременни автори, владеещи традиционната иконопис и притежаващи способността да се изявят в сферата на иконописта, сакралната стенопис и интериорната декорация.

Програма по „Иконопис” е в синхрон с програмите на останалите специализирани предмети, изучавани в средните художествени училища (рисуване, живопис, пластична анатомия, перспектива) и не нарушава логиката в образователния процес.

Постепенното натрупване на знания и умения от учениците осигурява комплексно и качествено обучение и е предпоставка за по-високи резултати в образователния процес.

Програмата дава възможност за разгръщане на индивидуалния подход на обучение, съобразен с възможностите и темпа на напредък на учениците.

При обучението по специалност „Иконопис”, както и при изучаването на всяко изкуство, теорията и практиката са органично свързани в единно цяло.

Разделянето им в настоящата учебна програма, която представя само теоретичната основа на иконописта, е за административно удобство.

За да не се къса връзката с практиката, при организацията на учебния процес, е препоръчително програмите по теория и практика да се ползват в синхрон.

Обемът от знания и умения, предвидени в програмата, предполага допълване учебното време както с часове, прехвърлени от раздел „А”, така и с факултативни учебни часове.

За успешното провеждане на обучението в специалност „Иконопис”.

Учебното заведение е длъжно да осигури:

- преподаватели с висока квалификация по специалността и с образователен ценз, гарантиращ способността им да осъществят изпълнението на образователните стандарти, предвидени в програмата;
- просторно, проветриво помещение, с добро естествено и изкуствено осветление, оборудвано с маси и стативи, подходящи за работа с темперни бои;
- работна площ за подготовка на дъските - грундиране, оглаждане на грунда и последващите технологични процеси
- шкафови за

съхраняване на материалите, проектите и иконите, по които се работи; ● библиотека, съдържаща нужните за специалността теоретични, теологични, иконографски и технологични текстове, както и албуми с репродукции на икони, иконостаси, стенописи и др.,

- индивидуални възможности за дигитално проектиране и онагледяване.

Преподавателите трябва:

- да прилагат и следват логиката на утвърдената учебна програма в учебния процес; ● при нужда да мотивират учениците с индивидуални, съобразени с моментните им възможности задачи, в рамките на учебната програма; ● да балансират теоретичните и практически занятия; ● да онагледяват учебния процес; ● да осигурят за общо ползване в ателието албуми, литература, материали, пособия и дигитални устройства, трудно достъпни за всеки ученик поотделно, но крайно важни за успешно протичане на учебния процес; ● да затвърждават наученото или подготвят учебния процес, като се поставят индивидуални задачи за самоподготовка, осъществими в домашни условия или в

училищното ателие;

П. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ

Обучението в специалност „Иконопис” си поставя за цел бъдещите ХУДОЖНИЦИ:

- да опознаят богатото ни изобразително наследство;
- да почувстват, осмислят и обикнат красотата в ортодоксалното изобразяване;
- да натрупат познания и умения в областта на православния изобразителен канон, православната иконография, техниката и технологията на иконописта, разпределението на изображенията и декорацията в интериора и екстериора на храма, позволяващи им да проектират и изпълняват декоративни и фигурални композиции за Българската православна църква;
- да възродят и пренесат във времето иконописната традиция;
- да ценят и ползват в творчеството си пластичните достижения на дълголетната ни духовност, оцелели в ръкописи, щампи, храмове и манастири.

Православната изобразителна култура е интегрирала в сложен композиционен и семантичен синтез, геометричен, флорален и зооморфен орнамент, човешки фигури и

фигури на животни, пейзажни и архитектурни елементи, одеяния, атрибути и аксесоари. Това предполага значително художническо умение.

III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНОТО ВРЕМЕ

Специфична професионална подготовка

КЛАС	I СРОК УЧ. СЕДМИЦИ / ЧАСОВЕ	II СРОК уч. СЕДМИЦИ / ЧАСОВЕ	ЧАСОВЕ ГОДИШНО
VIII	<u>18/3</u>	<u>18/3</u>	108
IX	<u>18/1</u>	<u>18/1</u>	36
X	<u>18/1</u>	<u>18/1</u>	36
XI	<u>18/1</u>	<u>18/1</u>	36
XII	<u>18/3</u>	<u>11/3</u>	87

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Структурирането на учебното съдържание е по раздели и теми и е разделено на теоретични, практически занимания и съпътстващи теми. За всеки раздел в програмата е записан броят учебни часове по СПП.

За успешното изпълнение на учебната програма е добре в плана на училището да предвидят ФУЧ — факултативни учебни часове, както е препоръчано по-горе.

Часовете по специфична професионална подготовка, които по учебен план са редуцирани в 8-ми и 10-ти клас по 1 час, ще бъдат допълнени с по 1-2 часа от разширената подготовка.

Учителят конкретизира броя на учебните часове за всяка тема и разпределя броя на часовете, предвидени по учебния план и по учебната програма в годишното си разпределение, уточнява формата и материалите според поставената задача.

В петгодишния курс на обучение учениците усвояват работа със следните материали:

- Основи — картон, каширан картон, както и панели от фазер, гипс фазер, МДФ, дърво.
- Бои: акварел, темпера, акрил, пигмент.
- Позлата: миксион, полимент, листово злато, шлак метал, шел лак, предпазващ лак.

ПЪРВИ ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

VIII КЛАС

№ по ред	Наименование на раздели и теми	Брой часове
1.	Основи на геометричната композиция	3
1.1.	Понятие за композиция, композиционни оси, геометричен център, естетичен център, златно сечение, ред на Фибоначи	
1.2.	Видове композиционни схеми и формати: квадрат, кръг, триъгълник и др. Квадратна мрежа, диагонали, симетрали и комбинации от тях. Теоретична задача	
2,	Основи на фризовата композиция	10
2.1.	Фризова композиция, просто и сложно повторение, ударение, ритъм, краен и безкраен ред, повторения на редове	
2.2.	Модул. Модулни решения: повторение, завъртане, огледален ритъм и др. Практическа задача	
2.3.	Съпътстваща тема: История на орнамента. Възникване и развитие на геометричния орнамент.	
3	Централна геометрична композиция	5
3.1.	Композиция с мотив в геометричния център, развит по основните оси, па за и обрамчващ из. Практическа задача	
3.2.	Централни геометрични композиции в квадрат, окръжност, триъгълник и в други по-сложни форми. Идеен проект.	
3.3.	<i>Съпътстващи теми:</i> <i>Комбинаторика: Правилни мрежи, построяване и работа с ТЯХ.</i> <i>Технология: Видове бои, състав, качества и изобразителни възможности</i> <i>Цветознание: Хроматични, ахроматични цветове, цветен кръг</i>	
4.	Геометричният орнамент в християнството	5
4.1.	Християнски символи, изразими с геометрични форми - проучване, анализ, съпоставки	
4.2.	Съпътстващи теми: Цветознание: Понятие за гама, видове гама История на орнамента: Геометричен орнамент в православната изобразителна традиция	
5.	Задача: Композиция с православен мотив в геометричния център, развит по основните оси, пауза и обрамчващ фриз с акценти	6
	Геометричният орнамент в българската православна традиция	2
6.1.	Геометричния орнамент в иконописната ни традиция	
6.2.	Съпътстваща тема: <i>Технология: Темперни бои, състав и техника на работа</i> <i>Компютърни технологии:</i> <i>растерни и векторни методи за проектиране</i>	
7.	Геометричният орнамент и архитектурата	5

7.1.	Геометричен орнамент в конкретна архитектурна среда /при възможност/ и произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографски, канонични и технологични ориентири и изисквания.	
7.2.	Проучване и анализ на характерни образци	
7.3.	Съпътстваща тема: • Иконграфия: Място, роля и семантика на геометричния орнамент в православната изобразителна система	
8.	Проект на композиция от геометрични фигури, съдържаща православни символи: А) идеен проект и линеарен вариант Б) тонален вариант В) цветен вариант	10
9	Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на оценката – срочна работа-първи срок	
9.1.	Идеен проект за композиция от геометрични фигури с изразен център, православен символ и обрамчващ фриз с акценти. Времетраене — 8 часа. Материали — картон, молив, темпера. Формат - 35/50 или 35/35 *Към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебния срок.	8
10	Натурата в растителния орнамент	3
10.1	Понятие за натурна и стилизирана форма, необходимост от познаване на натурата за успешна стилизация и декорация	
10.2	Видовете флорални форми като обект на изследване: силует, пропорции, цветови вариации, детайл и др. Задача	
11	Стилизация	10
11.1	Понятие за стилизация и методи за стилизация	
11.2	Видове растителни орнаменти	
11.3	Схеми, пропорции и степен на стилизация. Практическа задача	
11.4	<i>Съпътстващи теми: История на орнамента. Растителен орнамент Растителен орнамент в православната изобразителна традиция</i>	
12	Растителният орнамент в християнството и обвързаността му с православни символи и текстове	3
12.1	Растителният орнамент в православните ръкописи, ИКОНИ, иконостаси и стенописи. Орнаментално многообразие и почерк	
12.2	Флорална стилизирана украса на български православни храмове. Възрожденски икони и щампи — характеристики на различните иконописни школи.	
13	Растителна фризова композиция	10
13.1	Растителна фризова композиция - място и роля в православната изобразителна система. Практическа задача	

	<p><i>Съпътстващи теми:</i> <i>Цветознание: Понятие за чистота, наситеност, интензивност, светлосила, упражнения с доминантни и контрастни гами</i> <i>Комбинаторика: Повторение, ритъм, краен - безкраен ред, симетрия, ротация</i> <i>История и практика на българското писмо</i></p>	
14	<p>Задача: Проект на растителна фризова композиция с възможност за интегриране на символи и текстове А) идеен проект и линеарен вариант Б) тонален вариант В) цветен-вариант</p>	12
15	Растителният орнамент в българската православна традиция	2
15.1	Растителен орнамент в иконописната ни традиция. Влияния, школи	
16	Растителният орнамент в архитектурата, българската каменна резба и иконостасната преграда	2
16.1	Растителен орнамент в конкретна архитектурна среда и произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографски, канонични и технологични съображения и изисквания. Съотношения. Мащаб. Задача	
16.2	<p><i>Съпътстваща тема:</i> <i>Иконография: Място, роля и семантика на растителния орнамент в православната изобразителна система</i></p>	
17	<p>Срочна задача за втори срок: Проект на композиция от растителни форми, предназначена за конкретно храмово пространство: А) идеен обект и линеарен вариант Б) тонален вариант В) цветен вариант</p>	12
18	Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване. „годишна оценка -- годишен изпит	
18.1	<p>Годишен изпит: Идеен проект за композиция на основата на реални растителни форми в стилистиката на православната иконопис Времетраене — 8 часа. Материали — картон, молив, темпера. Формат - 50/70, 35/50 или 35/35 Към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебна година.</p>	8 отделно
	Общ брой часове:	108

Раздел 1. Основи на геометричната композиция

- 1.1 Понятие за композиция, композиционни оси, геометричен център, естетичен център, златно сечение, ред на Фибоначи.
- 1.2 Видове композиционни схеми и формати: квадрат, кръг, триъгълник и др. Квадратна мрежа, диагонали, симетрали и комбинации от тях.

Цели: въведение в теория на композицията, запознаване с понятийния апарат. Учениците се научават да изпълняват прости геометрични композиции по зададена тема с акцент върху симетрали, Диагонали или комбинации от тях.

Раздел 2. Основи на фризовата композиция

2.1. Фризова композиция, просто и сложно повторение, ударение, ритъм, краен и безкраен ред, повторения на редове.

2.2. Модул Модулни решения: повторение, завъртане, огледален ритъм и др.

2.3. *Съпътстваща тема: История на орнамента. Възникване и развитие на геометричния орнамент.*

Цели: Учениците усвояват принципите на фризовата композиция и видовете фризове според елементите, участващи в него. Практическата задача затвърждава получените знания по темата.

Раздел 3. Централна геометрична композиция

3.1. Композиция с мотив в геометричния център, развит по основните оси, пауза и обрамчващ фриз

3.2. Централни геометрични композиции в квадрат, окръжност, триъгълник и в други по-сложни форми

3.3. *Съпътстващи теми: *Комбинаторика: правилни мрежи, построяване и работа с тях*

*Технология: видове бои, състав, качества и изобразителни възможности

*Цветознание: хроматични, ахроматични цветове, цветен кръг.

Цели: Учениците разширяват знанията си, научавайки се да използват принципите на централната и фризовата композиция в квадрат, окръжност и триъгълник. Съпътстващите теми по технология и цветознание развиват практическите им умения в работата с темперни бои и колоритно организиране на композицията.

Раздел 4. Геометричният орнамент в християнството

4.1. Християнски символи, изразими с геометрични форми - проучване, анализ, съпоставки

4.2. *Съпътстващи теми: *Цветознание: Понятие за гама, видове гами*

*История на орнамента: Геометричен орнамент в православната изобразителна традиция

Цели: Задачите по композиция се конкретизират в областта на православната символика, запознавайки учениците с историческото развитие и значението на най-популярните християнски символи. Тези символи се включват в усвоените до момента принципи на геометричната композиция с цел организиране на произведение, подходящо за сакрално пространство.

Раздел 5. Срочна задача:

Композиция с православен мотив в геометричния център на изобразителното поле, развит по основните оси, пауза и обрамчващ фриз с акценти

Цели: Придобитите до момента знания и умения намират приложение при изпълнение на сложна геометрична композиция, която включва усвоеното в областта на композиция, цветознание и технология. Със срочната задача приключва първият учебен срок.

Раздел 6. Геометричният елемент в българската православна традиция

6.1. Теория: Геометричният орнамент в иконописната ни традиция

6.2. *Съпътстваща тема: *Технология: темперни бои, състав и техника на работа*

Цели: Учениците имат за цел да се докоснат до орнаменталната ни традиция, изучавайки и копирайки примери за върхови постижения в областта на иконата и църковната стенопис.

Раздел 7. Геометричният орнамент и архитектурата

7.1. Теория: Геометричен орнамент в конкретна архитектурна среда и произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографии, канонични и технологични съображения и изисквания.

7.2. Проучване и анализ на характерни образци.

7.3. *Съпътстваща тема:*

*Иконография: Място, роля и семантика на геометричния орнамент в православната изобразителна система

Цели: Този раздел има за цел да выпита в учениците способност за работа в конкретна архитектурна среда, което е в основата на професионалното творческо мислене. Учениците получават практическа подготовка за финалната задача за годината.

Раздел 8. Задача

Проект на композиция от геометрични форми, съдържаща православни символи, (предназначена за конкретно храмово пространство по възможност) :

А) идеен проект и линеарен вариант

Б) тонален вариант

В) цветен вариант

Съпътстваща тема:

*Иконография: Място, роля и семантика на геометричния орнамент в православната изобразителна система.

Цели: Учениците проектират и изпълняват сложна геометрична композиция, отговаряща на предварително зададени архитектурни и стилови особености. Етапите на проектиране и реализация възпитават професионално отношение към работни процес.

Раздел 9. Срочна работа-първи срок

Организиране на идеен проект за композиция от геометрични форми с изразен център, православен символ и обрамчващ фриз с акценти.

* Представяне пред изпитната комисия на идейния проект и портфолио _учебните задачи по иконопис от изминалата учебна година.

Цели:

Изпитът проверява способностите на учениците да проектират и изпълнят в цвят геометрична композиция, която е подчинена на символите, характерни за православната ИКОНОПИС.

Представянето и на учебните задачи по иконопис от изминалата учебна година пред комисията дава цялостна представа за постиженията на ученика и прецизира оценката.

Раздел 10. Натурата в растителния орнамент

10.1. Теория: Понятие за натурна и стилизирана форма, необходимост от познаване на натурата за успешна стилизация и декорация.

10.2. Видовете флорални форми като обект на изследване: силует, пропорции, цветови вариации, детайл и др. Практическа задача.

Цели: Учениците опознават от натура детайли от растителния свят и придобиват умения за художествен подбор.

Раздел 11. Стилизация

11.1. Понятие за натурна и стилизирана форма, необходимост от познаване на натурата за успешна стилизация и декорация.

11.2. Видове растителни орнаменти.

11.3. Схеми, пропорции и степен на стилизация. Практическа задача.

11.4. Съпътстващи теми:

История на орнамента;

Растителен орнамент;

Растителен орнамент в православната изобразителна традиция.

Цели: Навлиза основното понятие СТИЛИЗАЦИЯ, като с теоретични и практически задачи се придобиват знания за различните методи за стилизиране на натурата.

Раздел 12. Растителният орнамент в християнството

12.1. Растителният орнамент в православните ръкописи, икони, иконостаси и стенописи. Орнаментално многообразие и почерк.

12.2. Орнаментална украса на български храмове. Вырожденски икони и щампи характеристики на различните иконописни школи.

Цели: Изучава се мястото, възникването и историческото развитие на растителния орнамент в православното изкуство като цяло.

Раздел 13. Растителна фризова композиция

13.1. Теория: Растителна фризова композиция - място и роля в православната изобразителна система

13.2. *Съпътстващи теми:*

*Цветознание: Понятие за чистота, наситеност, интензивност, светлосила, упражнения с доминантни и контрастни гами комбинаторика: Повторение, ритъм, краен - безкраен ред симетрия, ротация

Цели: Чрез надграждане на наученото в VIII клас по темата за видовете ритъм във фризовия орнамент, учениците се научават как да изграждат сложни фризиви композиции, основани на ритмуване на цвят и светлосила.

Раздел 14. Задача

Проект на растителна фризова композиция:

А) идеен проект и линеарен вариант

Б) тонален вариант В)

цветен вариант

Цели: Срочната задача има за цел да използва наученото през първия учебен срок, за да се изпълни растителна фризова композиция, съобразена с професионалното структуриране на работния процес

Раздел 15. Растителният орнамент в българската православна традиция

15.1. Растителен орнамент в иконописната ни традиция. Влияния, ШКОЛИ. Прерисувки.

Цели: Чрез серия от копия на стенописни растителни орнаменти учениците се запознават с традиционното място и функцията на растителния орнамент в храмовото пространство.

Раздел 16. Растителният орнамент в архитектурата, българската каменна резба и иконостасна преграда.

16.1. Растителен орнамент в конкретна архитектурна среда и произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографии, канонични и технологични съображения и изисквания. Съотношения. Мащаб. Практическа задача.

16.2. *Съпътстваща тема:*

*

Иконография: Място, роля и семантика на растителния орнамент в православната изобразителна система.

Цели: Учениците изучават листото на растителния орнамент в архитектурата и неговата връзка с архитектурната среда, взаимодействието между форма и функция при орнамента чрез прерисувки на най-високите Достижения по темата на православното ни изкуство.

Раздел 17. Срочна задача за втори срок:

Проект на композиция от растителни форми, предназначена за конкретно храмово пространство:

А) идеен проект и линеарен вариант

Б) тонален вариант В)

цветен вариант

Цели: Задачата на учениците е да осъществят синтез между архитектура и художествено произведение, изпълнено в предварително зададени параметри, като проектират и изпълнят растителна композиция, обхващаща наученото в Ж каас.

Раздел 18. Годишен изпит.Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка.

Идеен проект за композиция на основата на реални растителни форми в стилистиката на православната иконопис

Времетраене — 8 часа. Материали — картон, молив, темпера. Формат — 50/70, 35/50 или 35/35

*Към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебната година.

Цели: Изпитът проверява способностите на учениците да проектират и изпълнят в цвят растителна композиция, която е подчинена на стиловите и колоритни особености на православната иконопис

IX КЛАС

№ по ред	Наименование на теми и раздели	Брой часове
1	Натурата в зооморфната композиция	3
1.1.	Натура и стилизация	
1.2.	Видовете зооморфни форми (насекоми, птици, животни, влечуги и др.) като обект на изследване. Силует, пропорции, анатомия, движение и статика, ЦВЕТОВИ вариации, детайл и др. Практическа задача	
2.	Стилизация на зооморфни форми	3
2.1.	Особености при Стилизацията на представители на животинския свят. Декоративен образ на конкретна природна форма.	
2.2.	<i>Съпътстващи теми:</i> • <i>История на орнамента:</i> <i>Зооморфен орнамент</i> <i>Зооморфни форми в православната изобразителна традиция</i> <i>*Пластична анатомия: Ползване на пластична анатомия и подобяване на изобразителните мениа</i>	
3.	Зооморфни форми и характерните за тях антропологични елементи вбългарската православна традиция	3
3.1.	Зооморфни форми и антропологични елементи в православните манускрипти, стенописи, икони и иконостаси.	
3.2.	Характерни мотиви и зооморфни форми в иконописните композиции от български храмове, икони и др. Перисувки	
4.	Срочна задача: Проект или копие на композиция на основата на реални или стилизирани зооморфни форми в духа на православната иконография пейзажна, архитектурна или интериорна среда: А): идеен „проект Б) Линеарен и тонален проект.в намален мащаб В) тонален вариант в мащаб 1:1/ цветен ПРОЕКТ	9

4.1.	<i>Съпътстваща тема: Иконография: Място, роля и семантика на зооморфните мотиви в православната изобразителна система</i>	
5.	Антропоморфната композиция и архитектурата	9
5.1.	Композиции с антропоморфни форми в конкретна архитектурна среда и произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографски, канонични и технологични предпоставки	
5.2.	Синтез между изображение и архитектурно пространство. Задача	
5.3.	<i>Съпътстваща тема: Пластична анатомия: Пластични и анатомични особености на често изобразявани в православната антропоморфни елементи Иконография: Място, роля и семантика на антропоморфни орнамент в православната изобразителна система</i>	
6	Срочна задача- втори срок: Проект или копие на композиция на основата на реални или стилизирани антропоморфни и/или зооморфни форми в духа на православната иконография в пейзажна, архитектурна или интериорна среда и изпълнението им в материал: А) цветен проект в намален мащаб Б) подготовка на основата пренасяне на рисунката, цветни подложки В) изпълнение в цвят	9
6.1.	<i>Съпътстващи теми: Технология: Гвашова техника и техника на темперната послойна живопис, методи на за подготовка на основи Цветознание: Понятие за чистота, наситеност, интензивност, светло сила, упражнения с доминантни и контрастни гами</i>	
7.	Годишен изпит: Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка -	8 отделно
7.1.	Идеен проект или копие на композиция на основата на реални или стилизирани зооморфни и / или антропоморфни форми в духа на православната иконография. Времетраене — 8 часа. Материали — картон, молив, акварел, темпера. Формат - 35/50 към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебната година.	
	Общ брой часове:	36

Раздел 1. **Натурата в зооморфната композиция**

1.1. Теория: **Натура и стилизация**

1.2. Видовете зооморфни форми (насекоми, птици, животни, влечуги и др.) като обект на изследване. Силует, пропорции, анатомия, движение и статика, цветови вариации, детайл и др. Практическа задача.

Цели: Учениците се запознават с изучаване от натура на представители на животинския свят, придобивайки умения за подбор на елементите от натурата, участващи в един проучвателен етюД, акцентирание върху тях и извеждане на един проучвателен етюД до завършено произведение.

Раздел 2. Стилизация на зооморфни форми

2.1. Особенности при СТИЛИЗАЦИЯТА на представители на животинския свят. Декоративен образ на конкретна природна форма. Практическа задача.

2.2. Съпътстващи теми:

*История на орнамента: Зооморфен орнамент. Зооморфни форми в православната изобразителна традиция.

*Пластична анатомия: Ползване на пластична анатомия и подобряване на изобразителните умения.

Цели: Целта на темата е да запознае учениците със специфичната стилизация на зооморфните форми, базирани на специфичен растер в окраската на отделните представители. Правят се серии от стилизации на отделни елементи или цели животни, птици и влечуги.

Раздел 3. Зооморфните форми в българската православна традиция

3.1. Зооморфни форми и антропологични елементи в православните манускрипти, стенописи, икони и иконостаси.

3.2. Характерни мотиви и зооморфни форми в иконописните композиции от български храмове, икони и др. Прерисувки.

Цели: Учениците проучват традиционното присъствие на зооморфни форми в българското православно изкуство чрез серия от рисунки на най-високите Достижения в областта.

Раздел 4. Срочна задача

Проект на композиция с център от зооморфни форми в пейзажна, архитектурна или интериорна среда, геометрични и растителни орнаменти, изведен до тонален вариант:

А) идеен проект

Б) линеарен и тонален проект в намален мащаб В)

тонален вариант мащаб 1 : 1

4.1. Съпътстваща тема:

Иконография: Място, роля и семантика на зооморфните мотиви в православната изобразителна система.

Цели: Учениците проектират сложна зооморфна композиция, в която са включени различни зооморфни форми, които са обвързани с архитектурни и природни елементи. Композицията включва елементи от християнската символика, обвързани с нейното послание.

Раздел 5. Антроморфната композиция и архитектурата

5.1. Композиции с антроморфни форми в конкретна архитектурна среда и

произтичащите от това композиционни, пластични, сюжетни, иконографски, канонични и технологични предпоставки.

5.2. Синтез между изображение и архитектурно пространство. Практическа задача.

5.3. Съпътстваща тема:

Съпътстваща тема:

- ❖ *Пластична анатомия: Пластични и анатомични особености на често изобразявани в православната антропоморфни елементи.*
- ❖ *Иконография: Място, роля и семантика на зооморфния орнамент в православната изобразителна система.*

Цели: Серия от учебни рисунки на зооморфни форми и композиции, тясно обвързани с архитектурата, показва взаимодействието между форма и съдържание в изобразителната система на българското православно изкуство.

Раздел 6. Срочна задача

Проект или копие на композиция на основата на реални или стилизирани антропоморфни и/или зооморфни форми в духа на православната иконография в пейзажна, архитектурна или интериорна среда и изпълнението и в материал -

А) цветен проект в намален мащаб

Б) подготовка на основата, пренасяне на рисунката, цветни подложки В) изпълнение в цвят

6.1. *Съпътстваща тема:*

*Иконография: Място, роля и семантика на растителния орнамент в православната изобразителна система.

Цели: Учениците осъществяват в материал срочната задача. Завършената творба имплементира всички знания за цвят, моделировка и традиция, придобити през учебната година.

Раздел 7. Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка - Годишен изпит.

7.1. Идеен проект или копие на композиция на основата на реални или стилизирани зооморфни и/или антропоморфни форми в духа на православната иконография.

Времетраене — 8 часа. Материали — картон, молив, темпера. Формат — 35/50

*Към идейния проект задължително се прилага всички учебните задачи по иконопис от учебна година.

Цели: Изпитът проверява способностите на учениците да проектират и/или копират и да изпълнят в материал зооморфна и антропоморфна композиция, която е подчинена на особености на православната иконография.

Представянето и на учебните задачи по иконопис от настоящата учебна година дава цялостна представа за постиженията на ученика и прецизира оценката, а тя е комплексна и прецизно фиксира изходното ниво на ученика.

№ по ред	Наименование на теми и раздели	Брой часове
1	Пейзаж и архитектура в българската православна традиция	5
1.1	Пейзажни, архитектурни, интериорни форми в православните изображения. Стилизационни особености. Задача: прерисувки -копия на детайли : стилизация на скали; стилизация на дърво; терен-основа; стилизация на архитектурни-интериорни : стилизация на мебели и църковна утвър; екстериорни форми: стилизация на сгради ; стилизация на фонтани стилизация на облаци и др. .	
1.2	Теологичен възглед за пространството в православната иконография.	
2.	Основни облекла на персонажите участващи в православната иконописна композиция. Особености при стилизацията им във византийски и стил.	5
2.1	Облекла на : Иисус Хри рожденски стос; св. Богородица; св. Йоан кръстител; светци и светици; пра майки; пра отци; св. йерарси ;св.литургисти	
2.2	Облекла на :светци-войни	
2.3	Срочна задача: Копие-прерисувка на фрагмент-детайл от: хитон ; химантй; стихар ; ораp; епатрахил ;броня; ризница-византйски стил.	8
3	Стилизационни особености при изписването на телесни форми-според ермините в духа на православния канон	
3.1	Стилизация на ръце в различни пози-византийска стилистика.	2
3.2	Стилизация на крака в различни пози-византийска стилистика.	2
3.3	Стилизация на коремни мускули ;гръден кош; раменен пояс-Иисус Христос -византийска стилистика.	7
3.4	Стилизация на елементи от лице :очи ; нос ; устни ;уши в различни пози-византийска стилистика.	4
3.5	Стилизация на коса; брада; мустаци-византийска стилистика.	3
	<i>Съпътстваща тема: Пластична анатомия Иконография: Особености в метричните зависимости, предписани от ермините и значението им за специфичното излъчване на светите образи</i>	
4	Годишен изпит: Задължително текущо изпитване за-установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка	8 отделно
4.1	Задача: Копие-прерисувка на фрагмент-детайл от лице; ръка; крак-византийски стил в духа на православния канон. Дъска; грунд;темпера.20-25/30-35 см.	

4.2	*Към идейния проект задължително се прилага всички учебните задачи по иконопис от учебна година.	
	Общ брой часове:	36

Раздел1: Пейзаж и архитектура в българската православна традиция

Учениците се запознават с различните похвати за стилизация на отделни елементи от интериорна и екстериорна среда . Изучават характерните особености при стилизирането във византийски стил на: скали; дървета ;сгради; облаци ;колони; тронове ; маси ;църковна утвър.

1.2 Теологичен възглед за пространството в православната иконография.

Обучаващите се изучават особеностите на характерната за православния канон „църковна перспектива, чийто убежна точка е насочена към Божественото.

Цели: Учениците проучват образци на архитектура и пейзаж в българското изкуство — църковно и светско, развитието и тенденциите на този тип изображения и влиянието на културните промени върху православното изкуство.

Раздел 2 Основни облекла на персонажите участващи в православната иконописна композиция.

Учениците изучават особености при стилизацията на конкретни облекла на много разнообразните иконографски персонажи ,изучавайки ги по отделно във византийски и стил и в духа на православния канон.

Раздел 3 **Стилизационни особености при изписването на телесни форми:** ръцекрака; тяло на Иисус Христос ; елементи от лице :очи ; нос ; устни ;уши коса; брада; мустаци-според ермините в духа на православния канон.

Теория: Ерминии. Запознаване с иконографските предписания на старите зографи. Метрични зависимости в светите ликове, характеристики и разпознаваемост на конкретен свети образ според ермините.

Раздел 4 .Към текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка задължително се прилага всички учебните задачи по иконопис от учебна година.

XI КЛАС

№ по ред	Наименование на теми и раздели	Брой часове
1.	Основни персонажи в православната иконопис	2
1.1.	Понятие за образ в православната църква. Изобразителен канон	
1.2.	Иконография на образите на Исус Христос и Света Богородица	
1.3.	Съпътстваща тема: Пластична анатомия Иконография: Особености в мегричните зависимости, предписани от ермините и значението им за специфичното излъчване на светите об ази	
2.	Светите ликове в българската православна традиция	2
2.1.	Метрични зависимости в светите ликове според ермините	
2.2.	Иконография на светите образите и техните характеристики според описаното в ермините	
2.3.	Съпътстваща тема: Пластична анатомия Иконография Ползване на Пластична анатомия, в съответствие с традиционния облик на православната иконопис.	
3.	География в българската православна визуална традиция	2
	Метрични зависимости в телата на светите персонажи според ермините	
3.2.	Специфика на прави и седнали фигури	
4.	Композиции в българската православна традиция	2
4.1.	Композиционни прийоми в православните икони и стенописи	
4.2.	Съпътстваща тема: Иконография - Разпределение на темите и сюжетите по архитектурните повърхности на храма	
5.	Срочна задача: Копие на икона интерпретация в графичен материал и/или издълнена в материал, в зависимост от големината и сложността на оригинала: А) композиционна мрежа и анализ-на иконата Б) линеарен вариант на копието В) тонално копие с прецизно изследване на пластиката При изпълнение в материал - А) подготовка на дъската (лепене на текстилна основа, фундиране, оглаждане на грунда) Б) копиране, графия, позлата	10

	В) полагане на основни тонове, отсенване, засенване, контурене, изваждане на бликове обработване гърба на дъската, полагане на лак	
5.1.	Съпътстваща тема: Иконография - Възникване и развитие на иконографската програма. Технология - Дървени основи за икони. Грундове за икони.	
6.	Срочна задача за втори срок: на дъската (лепене на текстилна основа, грундиране, графия, позлата В) полагане на основни тонове, отсенване, засенване, контурене, изваждане на бликове обработване гърба на дъската, полагане на лак	10
6.1.	Съпътстваща тема: Технология - Методи за графия, позлата, гравирание релеф. Темперни емулсии. Лакове за икони	
	Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво за учениците по-реда на изпитване за определяне на годишна оценка - годишен. изпит	8 отделно
	Изпълнение ,на копие - фрагмент от икона, зададена в деня на изпита*. Времетраене —8 часа. Материали картон, молив, акварел, темпера. Формат= 35/50 Към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебната година.	
	Общ брой часове:	36

Раздел 1. Основни персонажи в православната иконопис.

1.1. Понятие за образ в православната църква

1.2. Иконография на образите на Исус Христос и Света Богородица.

1.3. Съпътстваща тема:

Пластична анатомия

Иконография: Особености в метричните зависимости, предписани от ерминиите и значението им за специфичното излъчване на светите образи

Цели: Обучението в XI клас започва с метричните зависимости на основните иконографски персонажи — Исус Христос и Богородица, позовани на ерминиите. Чрез серия от рисунки учениците изследват тези зависимости в различните иконографски школи и промените, на които подлежат те във времето.

Раздел 2. Светите ликове в българската православна традиция

2.1. Метрични зависимости в светите ликове, според ерминиите.

2.2. Иконография на светите образите и техните характеристики според описаното в ерминиите.

2.3. *Съпътстваща тема:*

* Пластична анатомия

* Иконография

Ползване на Пластична анатомия, в съответствие с традиционния облик на православната иконопис

Цели: Разширявайки Диапазона от иконографски персонажи, учениците имат възможност да проследят имплементацията на метричните зависимости при различните образи (според пол, възраст, етнос, лицево окосмяване, социален статус и т.н.)

Раздел 3. Иконната фигура в българската православна традиция

3.1. Метрични зависимости в телата на светите персонажи според ерминиите.

3.2. Специфика на прави и седнали фигури.

Цели: С тази задача учениците проучват метричните зависимости в права фигура, седнала фигура, фигура в Движение.

Раздел 4. **Композиция в българската православна традиция**

4.1. Композиционни прийоми в православните икони и стенописи

4.2. *Съпътстваща тема:*

* Иконография: Разпределение на темите и сюжетите по архитектурните плоскости на храма

Цели: Учениците изследват различни методи на композиция, използвани в православната иконопис; запознават се със специфични композиционни схеми, знакови за съответната сцена (Преображение Господне, Успение Богородично, Тайната вечеря и т.н.)

Раздел 5. **Срочна задача**

Копие на икона - интерпретация в графичен материал и/или изпълнена в материал, в зависимост от големината и сложността на оригинала:

А) композиционна мрежа и анализ на иконата

Б) линеарен вариант на копието

В) тонално копие с прецизно изследване на пластиката при изпълнение в материал:

А) подготовка на дъската (лепене на текстилна основа, грундиране, оглаждане на грунда)

Б) копиране, графия, позлата

В) полагане на основни тонове, отсенване, засенване, контурене, изваждане на бликове

Д) обработване гърба на дъската, полагане на лак

5.1. *Съпътстващи теми:*

* Иконография - Възникване и развитие на иконостасната преграда и иконографската и програма

* Технология - Дървени основи за икони. Грундове за икони

Цели: Задачата включва изготвяне на координатна система, чрез която да бъде мащабирана иконата, линеарен проект с прецизно изясняване на контурите и тяхната функция, тонална разработка на иконата, проучваща различните методи на моделировка, използвани за отделните елементи от иконата.

Раздел 6. Срочна задача за втори срок:

Второ копие на икона — интерпретация, изпълнена в материал и/или продължаване на работата по копие от първи срок при следване на етапите:

А) подготовка на дъската (лепене на текстилна основа, грундиране, оглаждане на грунда)

Б) копиране, графия, позлата

В) полагане на основни тонове, отсенване, засенване, контурене, изваждане на бликове

Д) обработване гърба на дъската, полагане на лак

6.1. Съпътстваща тема:

*Технология - Методи за графия, позлата, гравирание релеф. Темперни емулсии. Лакове за икони

Цели: Учениците трябва да усвоят сложните, комплексни знания и умения по изписване на икона, включващи характеристиките за православната иконопис

ХІІ КЛАС

№ по ред	Наименование на теми и раздели	Брой часове
1.	Подбор и проучване ³ за практическо задание - творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда	12
1.1.	Избор на сюжет за практическото задание	
1.2.	Уточняване на размери и конструктивни и стилови особености в синхрон с практическото задание	
1.3.	Канонични предписания, композиционна система, метрична структура на образите, одеяния, инсигнии, текстове	
2.	Идеен „проект за творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда	20
2.1.	Уточняване и подготовка на основата	
2.2.	Графичен линеарен проект - композиционни варианти	
2.3.	Графичен линеарен проект - утвърждаване и разработване във вид за защита п ед Комисия - Художествен съвет	

2.4.	Съпътстваща тема: Теоретична обосновка на иконографското, стилистичното и композиционно решение (предоставя се в писмен вид)	
2.5.	❖ Комисия - Художествен съвет за приемане на : ❖ теоретична обосновка графичен линеарен проект в ❖ мащаб технологичен план за подготовка на дъската ❖ за иконата изработените от дърводелеца дъски	
3.	Проект на творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната, преграда	20
3.1.	Композиция, теоретична обосновка, графичен линеарен проект /съобразяван с предписанията на Комисия - Художествен съвет/; подготовка на дъска	
3.2.	Графичен тонален проект в мащаб; подготовка на дъска	
3.3.	Цветен проект в мащаб: графичен линеарен проект в мащаб	
3.4.	Съпътстваща тема: Технологичен план за зографисване на иконата (предоставя се в писмен вид) Теоретична обосновка на колоритното решение. Символиката на цветовете (предоставя се в писмен вид)	
3.5.	Комисия - Художествен съвет- за приемане на : ❖ • цветен проект в мащаб обосновка на ❖ колоритното решение линеарен проект в ❖ мащаб технологичен план за зографисване ❖ на иконата подготвените за зография дъски	
3.6.	Съобразяване с предписанията на Комисия - Художествен съвет	2
4	Изпълнение на творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда	
4.1.	Копиране на линеарен вариант върху основа за икона	
4.2.	Графия	
4.3.	Позлата	
4.4.	Цветни подложки	
4.5.	Засенване	
4.6.	<i>Отсенване</i>	
4.7.	<i>Контурене</i>	
4.8.	<i>Изваждане на бликове</i>	
4.9.	<i>Комисия - Художествен съвет за приемане текущото състояние на практическите задания и допускане до представяне пред изпитната комисия на изпълненото в материал практическо задание</i>	

4.10.	<i>Довършителни работи</i>	
4.11.	<i>Обработване гърба на дъската</i>	
4.12.	<i>Полагане на лак</i>	
5.	<i>Представяне пред изпитната комисия на изпълненото в материал практическо задание</i>	3
	<i>Общ брой часове:</i>	87

техники и технологии ,както и традиционните и съвременни материали, техните свойства и приложения.

Да са в състояние да завършат иконата до краен - експозиционен етап.

Раздел 7. Задължително текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка - годишен изпит.

Изпълнение на копие - фрагмент от икона , зададена в деня на изпита.

Времетраене — 8 часа. Материали -- картон, молив, акварел, темпера. Формат — 35/50

*Към идейния проект задължително се прилагат всички учебни задачи по иконопис от учебната година.

Цели: Изпитът проверява способностите на учениците да увеличават изображение в мащаб, да построят иконен образ според метричните зависимости от ерминните и проучат пластичните особености на различни елементи от изображението (коса, лице, брада, дрехи, крила и т.н.)

Представянето и на учебните задачи по иконопис от изминалата учебна година пред комисията дава цялостна представа за постиженията на ученика и прецизира оценката.

Раздел 1. Подбор и проучване за творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда

1.1. Избор на сюжет за практическото задание

1.2. Уточняване на размери и КОНСТРУКТИВНИ и стилови особености в синхрон с практическото задание

1.3. Канонични предписания, композиционна система, метрична структура на образите, одеяния, инсигнии, текстове

Цели: Етапът дава възможност на учениците и техните преподаватели да разпределят задачите за практическото задание - творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда на иконостаса, според желанията и възможностите на всеки завършващ ученик.

При наличие на реална среда задачите се определят в съответствие с учебната програма и сътрудничество между учебното заведение и приемащата външна институция (църковна или светска) и са специфични за всеки випуск.

Раздел 2. Идеен проект за творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда

2.1. Уточняване и подготовка на основата.

2.2. Графичен линеарен проект - композиционни варианти.

2.3. Графичен линеарен проект - утвърждаване и разработване във вид за защита пред Комисия - Художествен съвет.

2.4. Съпътстваща тема: Теоретична обосновка на иконографското, стилистичното и композиционно решение (предоставя се в писмен вид)

2.5. Комисия - Художествен съвет за приемане на :

- *теоретична обосновка
- * графичен линеарен проект в мащаб
- *технологичен план за подготовка на дъската за иконата
- *изработените от дърводелеца дъски

Цели: Учениците извършват комплексно проучване на темата, съществуващи образци и набавят необходимата теоретична информация, като в следствие използват теоретичното изследване за създаване на композиционни варианти, съобразени с православната традиция и вариациите на съответната тема. Целта е да се предостави на Комисия - Художествен съвет възможно най-пълна информация по темата и да се обоснове работата на дванадесетокласника до момента.

Раздел 3. Проект на творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда

3.1. Графичен линеарен проект в мащаб /съобразяван с предписанията на Комисия - Художествен съвет/; подготовка на дъска

3.2. Графичен тонален проект в мащаб; подготовка на дъска

3.3. Цветен проект в мащаб: графичен линеарен проект в мащаб I : 1

3.4. Съпътстваща тема:

Технологичен план за зографисване на иконата (предоставя се в писмен вид)

Символиката на цветовете (предоставя се в писмен вид)

Теоретична обосновка на колоритното решение (предоставя се в писмен вид)

3.5. Комисия - Художествен съвет за приемане на :

- *цветен проект в мащаб
- * обосновка на колоритното решение
- * линеарен проект в мащаб I : 1

*технологичен план за зографисване на иконата

*подготвените за зография дъски

3.6. Съобразяване с предписанията на Комисия - Художествен съвет.

Цели: Ученикът извежда линеарна композиция по зададената тема, съобразена с предписанията на Комисия - Художествен съвет и осъществява варианти на колоритни решения по съответната тема. Паралелно с това се подготвя основата, върху която ще бъде реализирана творческата интерпретация на православна икона или мотивът от иконографската програма на иконостаса в съответствие с техническите изисквания на конкретната задача. Цели се ученикът да придобие опит при работа с традиционни и съвременни материали.

Раздел 4. Изпълнение на творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда

4.1. Копиране на линеарен вариант върху основа за икона

4.2. Графия

4.3. Позлата

4.4. Цветни подложки

4.5. Засенване

4.6. Отсенване

4.7. Контурене

4.8. Изваждане на бликове

4.9. Комисия - Художествен съвет за приемане текущото състояние на практическото задание (творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда) и допускане до представяне пред изпитната комисия на изпълненото в материал практическо задание

4.10. Довършителни работи

4.11. Обработване гърба на дъската

4.12. Лак

Цели: Реализацията на творческата интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда в материал цели да Демонстрира уменията и знанията, натрупани от ученика по време на неговото обучение и да доведе до завършена творческа интерпретация на българската православна традиция.

5. Представяне пред изпитната комисия на изпълненото в материал практическо задание

Цели: Представянето пред изпитната комисия на изпълненото в материал практическо задание има за цел да Демонстрира в завършен вид постиженията на ученика по време на обучението му в специалността и да даде положителен пример на учениците от предходните курсове за качеството, с което завършват обучението си учениците в XII ншс.

У. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПЕТГОДИШНИЯ КУРС НА ОБУЧЕНИЕ

В осми клас учениците усвояват :

*основи на композицията

*композиция с геометрични форми

*техника на работа с темперни бои

Получават обща представа за православната изобразителна система, теологичната ѝ обосновка, иконографски предписания и иконописна практика.

Завършват годината с проект на композиция от геометрични форми, включваща християнски символи, предназначена за православен храм.

Преподавателите постигат тези цели, като започват с представи, понятия и специфична терминология, поставят базисни композиционни задачи, стимулиращи уменията за работа с основните композиционни точки и оси, усложняват задачите постепенно, с увеличаване броя на формите, тоновете, цветовете.

Успоредно с темите по композиция се преподават и теми по цветознание, технология, комбинаторика, история на орнамента, иконография, способстващи усвояването на геометричния орнамент и неговото прилагане в православния храм.

Втория срок учениците усвояват:

*стилизация на растителни форми

*фризова композиция * композиция от растителни форми

- Получават обща представа за разпределение на растителните декоративни мотиви по архитектурните повърхности на храма, иконостаса, иконата и тяхната семантика. ● Завършват годината с проект на композиция с флорални мотиви, включваща християнски символи, предназначена за православен храм.
- Преподавателите започват с изискване учениците да изпълнят графични и цветни прецизни етюди на растения, заедно със стебло, листа, пыжи, цвят, плод в различни вегетативни състояния и пространствени положения. На базата на 7те3И етюди преподавателите демонстрират различни методи и принципи на стилизация. Първият срок завършва с проектиране на фриз. През втория срок задачата е да се организира композиция в реална среда, с произтичащите от това задължения и ограничения. ● Успоредно с темите по композиция се преподават и теми по технология, комбинаторика, история на орнамента, иконография, способстващи усвояването на растителния орнамент и неговото прилагане в храма.

В девети учениците усвояват:

*стилизация на зооморфни форми

*композиция от антропоморфни и зооморфни форми

- Получават обща представа за разпределение на зооморфни декоративни мотиви по архитектурните повърхности на храма, иконостаса, иконата и тяхната семантика. ● Завършват годината с проект на композиция от зооморфни, флорални и геометрични форми, подчинена на християнската символика, предназначена за православен храм.
- Преподавателите изискват учениците да изпълнят графични и цветни прецизни етюди на животни, птици, риби в различни състояния и пространствени положения. На базата на тези етюди преподавателите демонстрират и обучават на различни методи и принципи на стилизация.
- През първия срок учениците завършват с графичен и тонален проект на композиция, обединяваща зооморфни, флорални и геометрични форми, подчинена на християнската символика и подготвени за архитектурна среда
- През втория срок се работи по цветен вариант на композицията от антропоморфни форми, в темперна техника, близка до иконата.
- Успоредно с темите по композиция се преподават и теми по технология, история на орнамента, иконография, пластична анатомия, цветознание, способстващи усвояването на зооморфните и антропоморфни форми и тяхното прилагане в храма.

В девети учениците усвояват:

*Изучават характерните особености при стилизирането във византийски стил на: скали; дървета ;сгради; облаци ;колони; тронове ; маси ;църковна утвър.

*изучават особености при стилизацията на конкретни облекла на много разнообразните иконографски персонажи ,изучавайки ги по отделно във византийски и стил и в духа на православния канон.

Също така изучават и стилизация на телесни форми: ръце; крака; тяло на Иисус Христос ; елементи от лице :очи ; нос ; устни ;уши коса; брада; мустаци

- **Раздел 1: Пейзаж и архитектура в българската православна традиция**
- Учениците се запознават с различните похвати за стилизация на отделни елементи от интериорна и екстериорна среда .
- 1.2 Теологичен възглед за пространството в православната иконография.
- Обучаващите се изучават особеностите на характерната за православния канон „църковна перспектива, чийто убежна точка е насочена към Божественото.
- Цели: Учениците проучват образци на архитектура и пейзаж в българското изкуство — църковно и светско, развитието и тенденциите на този тип изображения и влиянието на културните промени върху православното изкуство.
- **Раздел 2 Основни облекла на персонажите участващи в православната иконописна композиция.**
- Учениците изучават особености при стилизацията на конкретни облекла на много разнообразните иконографски персонажи ,изучавайки ги по отделно във византийски и стил и в духа на православния канон.
- **Раздел 3 Стилизационни особености при изписването на телесни форми:** ръце; крака; тяло на Иисус Христос ; елементи от лице :очи ; нос ; устни ;уши коса; брада; мустаци-според ерминиите в духа на православния канон.
- Теория: Ерминии. Запознаване с иконографските предписания на старите зографи. Метрични зависимости в светите ликове, характеристики и разпознаваемост на конкретен свети образ според ерминиите.
- **Раздел 4 .Към текущо изпитване за установяване на изходното ниво на учениците по реда на изпитване за определяне на годишна оценка задължително се прилага всички учебните задачи по иконопис от учебна година и се провежда годишен изпит :** Задача: Копие-прерисувка на фрагмент-детайл от лице; ръка; крак-византийски стил в духа на православния канон. Дъска; грунд;темпера.20-25/30-35 см.

В единадесети клас учениците усвояват :

*зографисването на ликове според метричните зависимости, описани в ерминиите и изискването на православния изобразителен канон;

*зографисването на фигури според метричните зависимости, описани в ерминиите според изискването на православния изобразителен канон; композиционни прийоми в иконата;

*подготовка на дъска за икона, грунд, позлата и др.;

*зографисването на икона при стриктно следване на образец от съкровищницата на българската иконопис.

- Получават обща представа за разпределение на персонажи и сюжети по архитектурните повърхности на храма, иконостаса ..
- Завършват годината с копие на икона.
Като начало преподавателите изискват учениците да изпълнят графични линейни рисунки на ликовете на Христос, Богородица, Малкия Христос и др., копирайки качествени икони. Продължават, копирайки фигури, одеяния, аксесоари, цели композиции, правят композиционен анализ.
- Първия срок учениците завършват с копие на икона с творческа намеса в графичен материал и/или изпълнена в материал, в зависимост от големината и сложността на оригинала.
- През втория срок се работи второ копие на икона с творческа намеса или продължаване на работата по копието от първи срок при следване на етапите: А) подготовка на дъската (лепене на текстилна основа, грундиране, оглаждане на грунда)
Б) копиране, графия, позлата
В) полагане на основни тонове, отсенване, засенване, контурене, изваждане на бликове
Д) обработване гърба на дъската, полагане на лак
- Успоредно с темите по композиция се преподават и теми по технология, иконография, пластична анатомия, способстващи усвояването на иконописца.

В дванадесети клас учениците усвояват :

- работа с иконографски, технологични, анатомични, библейски, евангелски и други текстове и изображения
*проектиране, зографисване и теоретична обосновка на творческа интерпретация на православна икона или мотив от иконографската програма на олтарната преграда **ПРАКТИЧЕСКОТО ЗАДАНИЕ** включва:
- Теоретична обосновка, графичен и цветен проект, картон и реализация в материал на творческа интерпретация на икона.

- Сюжетът на иконата или декоративният мотив са по желание на ученика. Съгласувани са с учителя. Изяснено е мястото им в храма и богослужението. Подчинени са на каноничните изисквания и са съобразени с възможностите на ученика.
- Размерът на иконата или мотивът от иконографската програма на олтарната преграда съответства на сюжета, композиционното решение и предназначението им.

*Преподавателите предоставят на учениците подробен план за работа през първия срок. Планът описва етапите от проучване на сюжета до изготвянето на цветни проект.

- Учениците сами изготвят плана за работа през втория срок, който включва етапите от подготовка на дъската и картоната до полагане на лака.

*Успоредно се преподават и теми по композиция, технология, иконография, пластична анатомия, способстващи успеха на творческа интерпретация.

Авторски колектив:

Национална художествена гимназия „Димитър Добрович“ — Сливен ●
Александър Дойчинов - преподавател по иконопис и директор

- д-р Йордана Коева - преподавател по иконопис

Национална гимназия за приложни изкуства ” Тревненска школа“ - Трявна

- Цветелина Максимова - преподавател по иконопис
- Десислава Гетова — преподавател по иконопис

Национална художествена гимназия „Цанко Лавренов"- Пловдив

- Зограф Траян Добрев - преподавател по иконопис
- Светлозар Чавдаров - директор

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Ангелов, Валентин.	Васил Захариев. Мавродинова, Лиляна Н.
БИБЛИЯ	Мавродинов, Никола. Мавродинов, Никола. Мавродинов,
Бичков, Виктор.	Никола. Пандурски, проф. д-р Васил Ив.
Божков, Атанас.	
Василиев, Асен.	Пандурски, проф. д-р Васил Ив.. Пандурски, проф. д-р Васил
Василиев, Асен.	Ив.. Пандурски, проф. д-р Васил Ив..
	Пандурски, Българска монументална дърворезба XIX - XX в.
	С., 1992.
Гергова, Иванка.	Св. Синод на Българската църква, София 1992 г.
Гошев, проф. прот.	Кратка история на византийската естетика. С., 1999.
Иван.	Българската икона. С., 1984.
	Ктиторски портрети. С., 1960.
Енциклопедия	Български вырожденски майстори.
	Живописци - Резбари - Строители. С., 1965.
Иванова, Венета,	Ранният български иконостас 16-18 век. С., 1993.
Маргарита Коева.	
История	Бележки за строежа и зографисването на православните
Кръстев, Кирил,	храмове у нас. ЕДА. т. II /XXVIII/, ЪI 952. С., 1952. на
	изобразителните изкуства в България. Т.] (А-Л), С., 080,
	Т. 2 (М-Р), С., 1987.

- Пластиче
ското
богатство
на
вырожден
ската
църковна
дърворезб
а. С., на
българско
то
изобразит
елно
изкуство.
Т. 1. С.,
1976.
- Стара българска живопис. С., 1961.
- Стенната живопис в България до края на XIV век. С., 1995.
- Старобългарската живопис. С., 1946.
- Старобългарското изкуство. X] - XIII в. С., 1966.
- Изкуството на българското възраждане. С., 1957.
- Църковната живопис в България и нейното културно-
възпитателно значение. С., 1956.
- Стенописите в Бояна. С., 1960.
- Иконата през Втората българска държава. С., 1963.
- Иконата в България. С., 1968.
- проф. д-р Васил Ив.. От "Св. София" до "Кахрие Джами". Из историята на
християнското изкуство - Византийско изкуство. С., 1968. Рафаил, Архимандрит.
За езика на православната икона.
Издателство "Славяна". В. Търново, 1999.
- Рашков, Иван. Догматико-канонически и иконографски изисквания към
православната икона. - Църковен вестник, 1992, бр. 32.
- Рашков, Иван. Античното изкуство и православното учение за образа.
Църковен вестник, 1992, бр. 36.
- Рашков, Иван. Православният храм - архитектура, символика и иконографска
програма.- Архитектура. 1995, кн. 2.
- Томов, Евтим. Български възрожденски щампи. С., 1975.
- Успенски, Леонид. Богословие на иконата превод от английски език Владимир Генов.
Издателска къща "Омофор". С., 2001.
- Флоренский, П. А. Иконостас. / Същият труд е издаден и на български език:
Флоренски. Иконостас. Превод от руски Любов Шишкова. С.,
1994./
- Цончева, Мара. Българско възраждане. Живопис и графика. С., 1962,